

рии Дюковського сада. — Одеса: Тип. “Одес. вестн.”, 1892. — 8 с.; Лекції по історії французької революції і імперії Наполеона, 1789-1815 / Издание в обраб. В. П. Бузескула. — Харьков: Изд-во Полудехтова, 1887. — 26 с.; Нашествие и чума. Эпизод из Одесской старины. — Одеса: Тип. “Одес. вестн.”, 1892. — 23 с.; Одеса в первые эпохи ее существования. — Одеса: Тип. Кирхнера, 1893. — 100 с.; Причины и первые проявления оппозиции католицизму в Чехии и Западной Европе в конце XIV и начале XV в. — Харьков: Тип. ун-та, 1864. — 260 с.

Літ.:

Бузескул В. П. Из истории Харьковского университета второй половины 70-х годов прошлого века: (Личные воспоминания) // Наук. зап. н.-д. кат. історії укр. культури. — 1927. — № 6. — С. 1-14; ЭСБЕ. — Т. 20. — С. 436, 437; Бузескул. — Ч. 1; Визигин В. С. Надлер Василий Карлович // Историко-фиологический факультет Харьковского университета за первые 100 лет его существования (1805-1905). — Харьков, 1908. — С. 282-287; НЭСБЕ. — Т. 27. — С. 791; Большая энциклопедия. — СПб., 1909. — Т. 13. — С. 610; Митряев А. И. Надлер Василий Карлович // Славяноведение в дорев. России. — С. 247, 248; Бузескул В. Надлер В. К.: Некролог // Зап. Харьк. ун-та. — 1894. — Кн. 2. — С. 1907-109; [Василий Карлович Надлер: Некролог] // Ист. вестн. — 1894. — Т. 56, май. — С. 589; В. К. Надлер: [Некролог] // Одес. новости. — 1894. — 1 апр.; Памяти Василия Карловича Надлера // Там же; Панихиды по профессору В. К. Надлеру // Там же. — 3 апр.; Яковлев В. А. В. К. Надлер: [Некролог] // ЗООИД. — 1894. — Т. 18. — С. 10-12; Гончарук Т. Г., Новикова Л. В. В. К. Надлер: к биографии историка // Зап. іст. фак. / ОДУ ім. І. І. Мечникова — Одеса, 1997. — Вип. 4. — С. 145-150; Професори Одес. (Новорос.) ун-ту. — Одеса, 2000. — Т. 3.

Т. Г. Гончарук, Л. В. Новікова

НАЗІМОВ **Олександр Євгенович**

*Юрист, фахівець у галузі
конституційного права*

О. Є. Назімов народився у 1851 р. у сім'ї псковських поміщиків, родовід яких сягав XVII ст. Бать-

ко його вчився у Петербурзькому університеті, був військовослужбовцем, згодом мировим суддею. Мати — із багатого поміщицького роду, була дуже релігійною. Ця релігійність частково передалась і сину.

О. Є. Назімов не отримав систематичної шкільної освіти. Через хворобу матері частину дитинства він провів у Швейцарії, в Штутгарті. Вчився він спочатку вдома, потім в одній із московських гімназій. Домашнім репетитором його був відомий лінгвіст, майбутній академік П. Ф. Фортунатов. У кінці 1860-х р. сім'я переїхала на помешкання до м. Києва. Там О. С. Назімов витримав іспит в якості абітурієнта в Ніглинську гімназію. Закінчивши гімназію, він вступив до Київського університету св. Володимира на юридичний факультет. Своїм умінням триматись, незвичайним розумом, знанням іноземних мов він різко виділявся в середовищі студентів. У кінці університетського курсу О. Є. Назімов втратив матір. Це стало для нього великим горем. Він залишився без засобів існування, не вмюючи пристосовуватися до умов російського життя, бо виховувався на традиціях європейської культури.

У 1874 р. О. Є. Назімов закінчив Київський університет зі ступенем кандидата. Йому пророкували кар'єру вченого, проте він, маючи ораторські здібності, вибрав кар'єру адвоката. Він записався в число помічників присяжних повірених при Київському суді. Кар'єра складалася вдало. Йому доручали справи, котрі вели, як правило, досить досвідчені адвокати. Та швидко адвокатура перестала його цікавити.

17 жовтня 1875 р. О. Є. Назімов був обраний стипендіатом кафедри державного права Київського університету. Багато вчився і успішно склав магістерський іспит. Зважаючи на те, що отримати доцентуру в університеті було складно, О. Є. Назімов прийняв пропозицію відкрити читання лекцій у якості приват-доцента Демидівського юридичного ліцею у Ярославлі. У травні 1881 р. він захистив там дисертацію “Теория конституционализма и самоуправления Рудольфа Гнейста” (pro venia legendi) і був обраний приват-доцентом кафедри державного права.

На початку 1887 р. у Київському університеті О. Є. Назімов захистив магістерську дисертацію на тему “Реакція в Пруссії”. Ця робота отрима-

ла захоплені відгуки критиків. Основна думка його роботи: реакція хоч і викликається нерідко випадковими політичними комбінаціями, проте має більш глибоке підґрунтя у внутрішній спорідненості між старими і новими порядками. О. Є. Назімов став доцентом, а в 1889 р. — виконуючим обов'язки екстраординарного професора.

З 1889 р. О. Є. Назімов читав не лише державне, але й адміністративне право. У цю пору він перейнявся симпатією до російського народу, захопився поезією, билинами. У червні 1889 р. він здійснив поїздку на Соловецькі острови, де зібрав цікавий матеріал для суджень про російський народ.

Однак життя і діяльність у скромному провінційному Ярославлі не задовольняли О. Є. Назімова. Він рвався до великих наукових центрів. На той час була вакантною кафедра поліцейського права Новоросійського університету. І 8 серпня 1891 р. О. Є. Назімов вступив на посаду виконуючого обов'язки екстраординарного професора цієї кафедри.

Кінець 1890-х рр. був для О. Є. Назімова досить продуктивним. У ці роки він задумав написати докторську дисертацію на тему про Міністерство поліції в епоху Олександра І. Кожного року він їздив у відрядження до Петербурга та Москви. Зібрав дуже багатий матеріал. Робота ця настільки полонила його, що навіть за декілька місяців до смерті він скористався перебуванням у Парижі по хворобі, щоб ознайомитись з потрібними йому архівними матеріалами.

У ті ж роки О. Є. Назімов виконав свою завітну мрію — відвідав Америку. Як представника державної науки його цікавила американська Конституція. У 1895—1896 рр. він проїхав всією Америкою: відвідав Нью-Йорк, Чикаго, Ніагару. У цей же час (початок 1896 р.) О. Є. Назімов побажав виступити в окружному суді у якості захисника по справі свого учня Б. А. Мітта, безпідставно звинуваченого. Дякуючи високому професіоналізму, ясному розуму і блискучим ораторським здібностям, О. Є. Назімов виграв цю справу.

У 1899 р. відзначався ювілей О. С. Пушкіна. І 26 травня 1899 р. О. Є. Назімов виголосив актову промову в Міському саду Одеси з приводу ювілею, що була пізніше опублікована під назвою “Общественные

ідеали А. С. Пушкіна”. Цю промову можна вважати зразком манери вченого: багатство думок і скупість у словах, відсутність вишуканості поряд з блискучими порівняннями, сміливість і несподіваність висновків.

У кінці 1899 р. в Одесі, за ініціативою і під керівництвом В. Є. Таїрова, було організовано Наряду для вивчення питань фальсифікації харчових продуктів і напоїв. Ця нарада завершила свою роботу у травні 1901 р. розробкою законопроекту, в якому активну участь взяв О. Є. Назімов. Його роботи на цю тему отримали достойну оцінку в наукових і суспільних колах.

27 березня 1901 р. О. Є. Назімов був призначений деканом юридичного факультету Новоросійського університету. Та, на жаль, він не був створений для адміністративної діяльності. Безкінечні хвилювання відразу ж загострили його хворобу. За станом здоров'я він поїхав до Парижу, потім — в Алжир. Та лікування в далеких країнах йому не допомогло.

Він повернувся в Одесу. У ніч з 30 вересня на 1 жовтня 1902 р. О. Є. Назімов помер від базедової хвороби в Одесі.

Завершив свій шлях прекрасний вчений. Людина рідкісних дарувань і сили розуму, О. Є. Назімов, на жаль, сумнівався у своїх силах. Проте за душевними якостями він був справжнім аристократом духу. Оригінальний витончений розум, блискучий дар слова, неперевершений гумор, незалежний гордий характер, природне почуття витонченого і аристократична відраза до всього ординарного і вульгарного — все це поєднання кращих людських якостей дало світу видатного вченого, талановитого професора, блискучого оратора і рідкісного друга і людину.

Професори, студенти, учні О. Є. Назімова у своїх прощальних промовах висловлювали гарячі сподівання увічнити його пам'ять: зібрати всю його небагаточисленну спадщину, всі спогади і біографічні замітки про нього та видати книгою.

У 1904 р. вийшла у світ книга за редакцією І. А. Линниченка “Про-

фессор Александр Евгеньевич Назимов. Биография и воспоминания”. Ця книга має велике значення і в наш час.

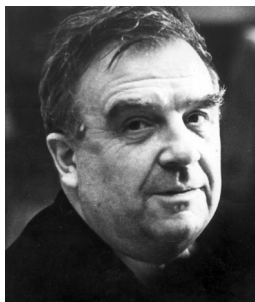
Пр.:

Теория конституционализма и самоуправления Рудольфа Гнейста. — Ярославль, 1881; Реакция в Пруссии. — Ярославль, 1886; Общественные идеалы А. С. Пушкина: Речь. — Одесса, 1899; Обзор русского санитарного законодательства о питательных продуктах. — Одесса, 1900; Очерк западноевропейских законодательств о фальсификации. — Одесса, 1900.

Літ.:

ЭСБЕ. — Т. 39. — С. 461-462; НЭСБЕ. — Т. 27. — С. 814-815; Венгеров. Источники. — С. 486; Профессор Александр Евгеньевич Назимов: Биография и воспоминания / Под ред. И. А. Линниченко. — Одесса, 1904; Авалиани С. Л. Бумаги профессора А. Е. Назимова / С предисл. проф. И. А. Линниченко. — Одесса, 1911; Історія ОДУ за 100 р. — С. 375; Новорос. ун-т в воспоминаниях современников. — С. 140; Професори Одес. (Новорос.) ун-ту. — Одеса, 2000. — Т. 3.

Л. Ю. Кудінова

НЕДЗВІДСЬКИЙ Андрій Володимирович

Літературознавець

А. В. Недзвідський народився 23 листопада 1908 р. в Одесі в сім’ї юриста. Закінчив економічний факультет Одеського інституту народного господарства (1930). Трудову діяльність почав у 1925 р., не припиняючи її в час навчання (робітник заводу ім. Жовтневої революції, Одесхімсільтресту). У 1928—1938 рр. працював у редакціях газет: “Комуніст”, “За техніку”, “Молода гвардія” (заввідділом, кореспондент). У 1937 р. звільнений від роботи в редакції “Молодої гвардії” за політичними мотивами, у 1938 р. почав працювати в редакції газети “Большевистское знамя”.

